

Harangi-Tóth Zoltán százados:

A FRANCIA 100. GÉPESÍTETT CSOPORT (GM 100)¹ UTOLSÓ ALKALMAZÁSAI INDOKÍNÁBAN

ÖSSZEFOGLALÓ: *A francia erők 1949–1950-től, Mao kínai forradalmának győzelme után egyre inkább hátrányba kerültek Indokínában. A folyamatos és nagy mennyiségű kínai utánpótlásnak köszönhetően a Viet Minh egyre kiterjedtebb területen és egyre szervezettebben támadta a Francia Unió katonáit. A korábban domináns irreguláris hadviselés átalakult, és a gerillacsoportokat fokozatosan ezredekbe, azokat pedig állandó hadosztályokba szervezték. A franciák – hátrányuk kompenzálása érdekében – nagy mobilitású és ütőképes, amerikai mintára szerveződő dandárejei harccsoportokat alakítottak ki, amelyeket mozgékonyáguk miatt a legszükségesebb helyeken vethettek be. A GM 100 az egyik legtapasztaltabb, legnagyobb harcértékű csoport volt, a Francia Távol-keleti Expedíciós Erők büszkesége. A szerző írásának témája az alakulat utolsó harcainak bemutatása és elemzése. A GM 100 tragikus sorsát a *Katonák voltunk*² (2002) című film is megörökítette, ezáltal nevét a nagyközönség számára is ismertté tette.*

KULCSSZAVAK: *Indokína, Viet Minh, Francia Unió, GM 100*

BEVEZETŐ

A franciák az 1949–1950-es kínai fordulatot követően egyre érezhetőbb hátrányba kerültek Indokínában. Az ország nagy, egymástól földrajzilag jól elkülöníthető térségeiben azonban a fenyegetettség nem volt azonos. A gyarmati erők jelenléte főleg délen, Kokinkína területén volt erős, és itt volt a leggyengébb a Viet Minh³ befolyása is.

¹ Az elnevezés a francia eredeti, a Groupement Mobile 100 véleményem szerinti legpontosabb fordítása. A legközelebb tartalmilag a gépesített csoport elnevezés áll hozzá, bár szó szerint a „mobile” inkább nagy mozgékonyágút jelentene – ez azonban félrevezető lehet, mert nem adja vissza pontosan a létrehozott egységnek a gépkocsizónál nehezebb és összefegyvernemi jellegét. A nemzetközi szakirodalomban a GM 100 rövidítés a legelterjedtebb, így én is ezt használom a továbbiakban.

² A film Harold G. Moore (1922–2017) nyugállományú altábornagy könyve (Harold G. Moore – Joseph L. Galloway: *We Were Soldiers Once... And Young*. Presidio Press, New York, 2004) alapján készült. Moore komolyan érdeklődött a hadtörténelem iránt, így amikor megtudta, hogy a vietnámi hadszíntérre került alakulatával, behatóan tanulmányozni kezdte az indokínai háború történetét. Ezrede vietnámi bázisa azonos volt a GM 100 tíz évvel korábbi települési helyével (An Khê), így az akkor alezredes Moore a korábbi harcok helyszínén, a PK 15 térségében többórás szemrevételezést tartott, amit meg is örökített művében – erre utalnak a *Katonák voltunk* c. film kezdő képsorai is. A film minden pontatlansága ellenére is alkalmas arra, hogy felkeltse az érdeklődést az arra fogékonyakban – így többek közt e dolgozat írója is ez után kezdett el komolyabban foglalkozni a GM 100 történetével.

³ Vietnám Franciaországtól történő elszakadásáért harcoló szervezet volt, Ho Si Minh alapította Kínában 1941 májusában. <https://www.britannica.com/topic/Viet-Minh> (Letöltés időpontja: 2018. 01. 15.)

Saigon a legfontosabb francia és amerikai kikötőként működött a térségben, birtoklása döntő jelentőségű volt a gyarmati uralom megtartása érdekében. Az ország középső részén lévő Annam területét annak földrajzi sajátosságaiból adódóan – keskeny, hegyek és sűrű őserdő által dominált földszáv, rossz útviszonyokkal és hosszú tengerparti szakasszal – egyik fél sem tudta egyértelműen felügyelni huzamosabb időn keresztül. Az Annam területén és az annak részét képező „Felföldön” (Hauts Plateaux) húzódo utak jelentették Saigon és az északi területek közötti legfontosabb ellátási útvonalat, ezért mindkét fél számára felértékelődött a szerepe. Ahogy a Viet Minh erői szervezettebbé váltak, a frissen szervezett reguláris ezredek és hadosztályaik főleg az északi Tonkin területére koncentráltak, azaz Hanoi és a Vörös-folyó deltájának térségében jelentettek nagy veszélyt az expedíciós erőkre. Itt a kínai határ közelsége nagy előnyt jelentett a Viet Minh számára, ellátásuk, nehézfegyverzetük utánpótlása biztosított volt.

A francia erők számára az északon kialakult helyzet nagy veszélyeket rejtett magában. Az egyik legfontosabb régió, Hanoi térségének elvesztése sem politikailag, sem pedig katonailag nem volt elfogadható. A franciák helyzetét nehezítette, hogy 1952 januárjában meghalt a dinamikus Jean de Lattre de Tassigny tábornok, az expedíciós erők főparancsnoka.⁴ Utána egy kevésbé kompetens parancsnok, Raul Salan tábornok vette át a vezetést – bár ő elődeinél sokkal jobban ismerte a hadszínteret, nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, ezért leváltották. 1953 májusában Henri Navarre tábornok lett az indokínai erők főparancsnoka. Ő elsődlegesen a kialakult helyzet helyes elemzését végezte el – felmérte az északon és a középső területeken szemben álló erők nagyságát,⁵ az ellenség által jelentett veszélyt, és a szükséges következtetések levonása után elkészítette a róla elnevezett Navarre-tervet.

A terv célja – nagy vonalakban – az volt, hogy lekössék az ellenség erőit és hadászati tartalékait északon, a laoszi határ közelében (Opération Castor – Dien Bien Phunál), míg az erők koncentrációjával és újonnan létrehozott nagy tűzerejű csoportokkal délről, Észak-Annam területéről kiindulva 1953–1954 folyamán megsemmisítsék azokat (Opération Atlante mint főerőkifejtés).⁶ Ennek érdekében több nagy mozgékonyaságú (gépesített, ejtőernyős) csoportot hoztak létre, hogy az ország középső és déli területein szétverjék az ellenség elszórtan települt zászlóalj és ezred erejű csoportosításait, valamint biztosítsák az észak–dél irányú utánpótlási útvonalakat.

Az egyik ilyen utolsó megalakított csoport a GM 100 volt. Jelen írás témája ez a kevésbé – vagy tévesen – ismert alakulat, kitérve azokra az utolsó harcokra, amelyek ennek a nagy harcértéket képviselő erőnek szinte a teljes megsemmisüléséhez vezettek. Mindezek az események több héttel a Dien Bien Phu-i csata május 8-án történő lezárulása után (a köztudatban teljesen tévesen ennek a csatának a vége jelenti egyben a háború végét is) és alig egy hónappal a fegyverszünet megkötése előtt történtek.

⁴ Katonái, beosztott parancsnokai tiszteletük jeléül egyszerűen csak „Le Roi Jean”-nak (János király) hívták. 1950–1951-ben volt az expedíciós erők parancsnoka, és a konfliktussal szembeni újszerű szemlélete több fontos győzelmet hozott a franciáknak ebben a kritikus időszakban.

⁵ Henri Navarre: *Agonie de l'Indochine* (1953–1954). Plon, Paris, 1956, 48–50.

⁶ Jean-François Mouragues: *Derniers combats. 5 jours en enfer, ou la fin du GM 100 en Indochine. 24–28 juin 1954*, 3. http://notresiteouebe.free.fr/doc/gm100_1954.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 04. 21.)

A GM 100 MEGSZERVEZÉSE

A francia Groupement Mobile-okat a második világháborús amerikai „alkalmi harci kötelékek”⁷ (Combat Command – CC) mintájára szervezték meg.⁸ Ez a rendszer 1938-ban Chaffee tábornok⁹ összefegyvernemiségre törekvő javaslatai alapján jött létre, és mivel a páncélos fegyvernem még szokatlannak számított, teljesen új elvek mentén építették föl az alakulatokat.¹⁰ Az egész rendszer lényege a rugalmasság volt. Az alapját képező gyalogos- és páncéloserőket a feladat által megkövetelt arányban helyezték egy CC parancsnoksága alá, szükség szerint melléjük rendelve páncélvadász-, tüzér-, műszaki stb. erőket. A koncepció hátránya egyértelműen az összeszokottság hiánya volt, ami a szervezetszerű összefegyvernemi ezredeknel megvolt. Ennek ellenére a CC-rendszer egészen az 1960-as évekig az Amerikai Egyesült Államok hadseregében szervezési alapelv volt.

A francia GM-ek ez alapján történő megszervezése tehát a nagy rugalmasság érdekében történt. Eltérésként jelentkezett, hogy a hadszíntér földrajzi sajátosságait figyelembe véve a csoportok alapja szinte mindig valamilyen gyalogos- (gépkocsizó, ejtőernyős- stb.) ezred volt. Az erős összefegyvernemi jellegből következett, hogy ezek a kötelékek nagy tűzerővel, illetve mobilitással rendelkeztek, és míg a francia expedíciós erők nagy része helyhez kötötten harcolt, valamilyen politikailag vagy katonailag fontos terület védelmére koncentrált, addig ezek a csoportok nagy mozgási szabadsággal rendelkeztek, és azt csak a gyenge infrastruktúra korlátozta. Ezzel a franciák a többségében statikus, a De Lattre-vonalban¹¹ objektum és területvédelmi feladatot ellátó alakulatok mellé több új, támadó feladatra is alkalmazható dandárerőre tettek szert.

A GM 100 egyértelműen a francia expedíciós erők elit alakulata volt. A koreai háborúban (1950–1953) az ENSZ égisze alatt harcoló, önkéntesekből álló Korea-zászlóalj (Battalion Corée) tapasztalt veteránjai alkották a magját, akik 1953. november 3-án érkeztek meg Saigonba.¹² A zászlóaljat Franciaországból frissen érkezett katonákkal, az eredetileg – még a koreai háború alatt – a feltöltésükre szánt 16. megerősítő különítmény (Détachement de Renfort 16., röviden DR 16)¹³ állományával egészítették ki, létrehozva a Korea-ezredet (Le Regiment de Corée), melynek a koreai veteránok az I., a megerősítők pedig a II. zászlóalját

⁷ Dandár vagy ezred erejű ideiglenes kötelék, amelyet egy páncélosadosztály és annak megerősítő erőiből hoztak létre egy speciális feladatra. Pontos magyar fordítása nincs, legközelebb az alkalmi harci kötelék áll hozzá. A parancsnoksága és a törzs az egyetlen fix a szervezetében (innen a név), az alárendelt kötelékek száma, mérete folyamatosan változó.

⁸ Kirk A. Luedke: Death on the Highway: The Destruction of Groupement Mobile 100. *Armor*, 2001. január–február, 23. <http://ciar.org/ittk/mbt/armor/armor-magazine/armor-mag.2001.jf/1french01.pdf> (Letöltés időpontja: 2017. 04. 21.)

⁹ Adna R. Chaffee amerikai tábornok (1884–1941) a második világháborút megelőző időszakban az egyetlen amerikai páncélosalakulat megszervezője, parancsnoka, a páncélosokkal kapcsolatos kutatások és fejlesztések úttörője.

¹⁰ John J. McGrath: *The Brigade: A History, Its Organization and Employment in the US Army*. Combat Studies Institute Press, Fort Leavenworth, Kansas, 2004, 49. <http://usacac.army.mil/cac2/cgsc/carl/download/csipubs/Brigade-AHistory.pdf> (Letöltés időpontja: 2017. 04. 21.)

¹¹ A De Lattre tábornok parancsára a Vörös-folyó deltájában kiépített betonfedezékek laza rendszere, amely a fontosabb pontok védelmének megerősítésére szolgált.

¹² Jean-Pierre Bernier – Claude Joste: *G.M. 100. Combats D’Indochine après Dien Bien Phu*. Presse de la Cité, Paris, 1978, 17.

¹³ Gyakorlatilag feltöltő vagy pótzászlóalj. Mérete század és zászlóalj között változik – általában egy specifikus alakulat állományának feltöltésére hozzák létre.

alkották¹⁴ (továbbiakban: I/Corée és II/Corée). Ez az ezred lett az egyik utolsónak létrehozott GM alapja.

A Korea-ezred mellett egy törzsszázad, a 43. gyarmati gyalogezred tapasztalt kambodzsi és vietnámi katonákból álló menetzászlóalja (Bataillon de Marche du 43e Regiment d'Infanterie Coloniale – továbbiakban BM/43e RIC),¹⁵ a 10. gyarmati tüzérezred II. osztálya (IIe Groupe de 10e Régiment d'Artillerie Coloniale – továbbiakban II/10 RAC) és az 5. páncélosezred 3. százada (IIIe Escadron du 5e Régiment de Cuirassiers – továbbiakban III/5e Cuir)¹⁶ alkotta a GM 100-at, melynek parancsnoka Pierre Barrou ezredes volt.¹⁷ A gyalogoszászlóaljok egységesen négy gyalogoszázadból és egy törzsszázadból álltak, míg a tüzérosztály három négylöveges ütegből, a páncéloszázad pedig négy szakaszból.

A csoport csak kevés páncélozott szállítóeszkővel rendelkezett, csupán néhány amerikai M3 típusú könnyűpáncélatú féllánctalpas eszköze volt, a gyalogság leginkább amerikai GMC-teherautókon utazott. Közvetlen támogatóeszközként az M8 páncélozott felderítőgépkocsit alkalmazták. Harckocsiból az M5 Stuart volt rendszeresítve, mely elavultsága ellenére Indokínában gyakran a győzelmet jelentette az összecsapások során, mivel a Viet Minh erői ritkán vagy egyáltalán nem rendelkeztek páncéltörő eszközökkel. Ez a helyzet a háború második felére a modern szovjet nehézfegyverzet megjelenésével megváltozott, de a páncélosoknak továbbra is döntő szerepük volt. A II/10 RAC amerikai gyártmányú 105 mm-es, 2A1 típusú tarackokat használt.

A háború közepétől a francia expedíciós erők felszerelését meghatározóan az Amerikai Egyesült Államok biztosította,¹⁸ amely az egyenruhától kezdődve a fegyverzet- és a lőszerellátásig szinte minden szakágra kiterjedt. Összességében igaz, hogy a franciák egyéni felszerelése a kor színvonalán állt, a nehezebb haditechnikát, főleg a páncélozott szállító járműveket tekintve azonban az eszközök mennyisége nem volt elegendő. Mindezek ellenére a létrehozott GM 100 az utakon nagy mobilitással rendelkezett, tüzereje jelentős volt, kiképzettségét és harci tapasztalatait tekintve pedig kiemelkedett a hadszíntér többi francia alakulata közül. A létrehozott szervezet erőssége mellett számos hiányossággal is rendelkezett, melyek közül döntőnek minősíthető, hogy gépesített csoportként a tevékenysége a gyenge úthálózat közvetlen közelébe korlátozódott. Technikai kiszolgálásához (különösen a páncélosok esetében) központi bázisra volt szükség, ami behatárolta alkalmazhatóságának hatótávolságát. Ez 1954 áprilisában ahhoz vezetett, hogy a GM 100 szervezetébe tagozódott harckocsikat elvették,¹⁹ és ezáltal leépítették az eredetileg kialakított összefegyvernemi kötelék jellegét, amely már az alapfeladatok végrehajtását veszélyeztette.

¹⁴ Állományába olvasztották a híres Bergerol commandót (egy kommandószázadot, amely 1947-től volt aktív, és tiszteletből elesett parancsnokának a nevét tartotta meg).

¹⁵ Bernard B. Fall: *Street Without Joy*. Stackpole. New York, 1964, 186. A franciák, hogy az anyaországi veszteségeket csökkentse, a háború folyamán elkezdtek az alakulatok úgynevezett „besárgítását” („jaunissement”), azaz a gyarmati katonákat keverni a franciaországiakkal, akár alakulaton belül is.

¹⁶ Az 1945-ben újra létrehozott ezred eleinte csak három, angol típusú eszközökkel felszerelt páncélgépkocsizó századdal rendelkezett. Ezt a háború végére nyolcszázados ezredre töltötték föl, amely M5 harckocsikat és M8 páncélozott felderítő-gépkocsikat kapott.

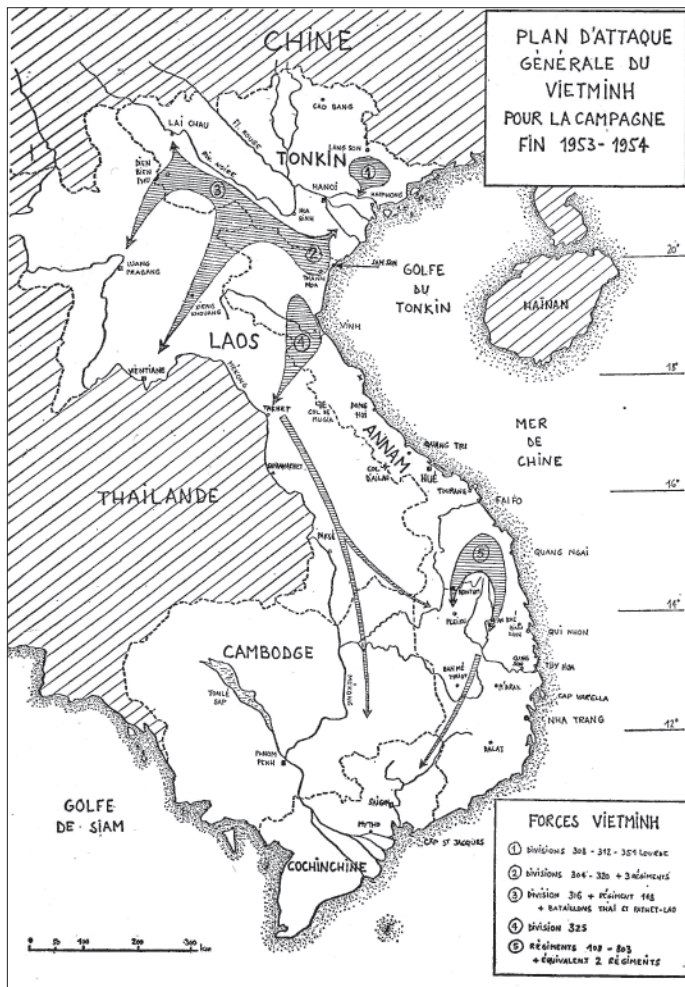
¹⁷ Fall: i. m. 186. 1953. november 15-én alakították meg a csoportot. A teljesen feltöltött létszáma 3498 fő lett – melyből a gyalogoszászlóaljok rendszeresített létszáma egyenként 834 fő volt. (Luedeke: i. m. 23.)

¹⁸ Fall: i. m. 256.

¹⁹ Bernier–Joste: i. m. 185. A Felföld legnagyobb közlekedési csomópontját jelentő és a franciák számára ezért nagy fontossággal bíró Pleiku településre vonták össze őket, hogy az Annam középső területén folyó műveletekhez tartalékot képezzenek belőlük. A GM 100 állományában ezután csak könnyű, M8 felderítőpáncélosok és M3 páncélozott szállító járművek maradtak.

AZ ATLANTE HADMŰVELET

Navarre tábornok fő célja az 1953–1954-es időszakra elsődlegesen a Viet Minh Annam területén lévő erőinek a megsemmisítése, majd onnan kiindulva az északon lekötött főerők szétzúzása volt. Ezt az ellenség is felismerte, és megszervezte a maga támadó műveleteit, hogy ezt megakadályozza. A Viet Minh ugyanebben az időszakban elsődlegesen Laosz, illetve a Vörös-folyó deltájának elfoglalását tűzte ki célul, amihez a Tonkin területén tevékenykedő összes reguláris hadosztályára szüksége volt. A tervezetten Annam déli részéről²⁰ indított művelet a francia erők megosztását szolgálta, és célja az An Khé és Pleiku közti terület elfoglalása volt – amennyiben ez váratlan sikert hoz, a további támadási irány Saigon volt.²¹

1. vázlat *A vietnámi támadás terve*²²

²⁰ A Hué ősi városától délre eső területen, amelyet vietnámi nyelven Lien Khu V., azaz 5. (katonai) Zónának (franciául: Interzone no. 5) neveztek, két reguláris észak-vietnámi ezred, a 108. és a 803., illetve a frissen szerveződött 96. ezred volt aktív. Ezeket az erőket 2-3 zászlóaljnyi irreguláris erő egészítette ki.

²¹ Bernier-Joste: i. m. 44.

²² Uo.

Az 1954 januárjában megindított Atlante hadművelet főerejét négy GM alkotta: a helyiekből álló GM 11, valamint a hegyi törzsekből föllállított GM 41, GM 42 és GM 100. A támadás már márciusra elakadt, pedig a tervezés során eredetileg azzal számoltak, hogy a műveletet júliusban fejezik majd be. A GM 100 áprilisban azt a feladatot kapta, hogy váltsa föl a harcokban súlyos veszteséget szenvedett és demoralizálódott GM 11-et, amely a 19. sz. gyarmati út (Route Colonial, továbbikban RC 19)²³ keleti felének biztonságáért felelt. Ezután a GM 100 a harcait ezen a hegyes, sűrű őserdővel borított terepszakaszon, An Khé körzetében vívta, meghatározóan a Viet Minh 803. reguláris ezrede ellen. Mire a GM 100 megérkezett a katonai repülőtér köré épített An Khé-i francia bázisra, a négy hónapja tartó harcok hatására az állománya negyedével csökkent.²⁴

AZ ÉGLANTINE HADMŰVELET

A GM 100 az Atlante hadművelet nyilvánvaló kudarca után is folyamatosan harcban állt. Páncélosait áprilisban elvették és Pleiku közelében tartalékba helyezték,²⁵ és csak egy felderítőpáncélgépkocsiból álló szakasza maradt. Ez és a nehéz, kedvezőtlen terep elvette a gépesített csoport legnagyobb előnyét, a mozgékonyágát, így 1954 áprilisától gyakorlatilag helyhez kötötten küzdött. A Dien Bien Phu-i vereség mindkét harcoló fél számára nagy jelentőséggel bírt. A franciák igyekeztek minél gyorsabban, de emelt fővel kivonulni a konfliktusból, míg a Viet Minh vezetése úgy értékelte, hogy nem volt elég ez a győzelem ahhoz, hogy egyenrangú félként kezeljék őket a genfi tárgyalásokon, ezért szükség van további veszteség okozására, immár az üzenetet az amerikaiaknak is címezve.

A francia csapatokat demoralizálta a laoszi határon történt katasztrófa, és a katonai felső vezetésen keresztül érzékelték, hogy a politika keresi a kiutat. A GM 100 soraiban szolgált helyiek közül többen dezertáltak, vagy saját maguknak okoztak sérüléseket, hogy egészségügyi okokra hivatkozva kibújjanak a szolgálat alól.²⁶ Ez egyértelműen jelezte, hogy a korábban kiváló morál csökkent. A csoport megkapta utolsó pótlását is: a frissen érkezett 19. megerősítő különítmény (DR 19) mintegy 90 fővel május közepén olvadt be az An Khénél állomásozó GM 100-ba. A GM 100 állományaához ideiglenesen csatlakozott az eredetileg is ott állomásozó, helyben frissen toborzott, gerillák elleni műveletekre kiképzett 520. TDKQ (Tieu-Doan Kinh-Quan, azaz különleges vagy kommandózászlóalj), valamint a Vitasse francia százados által vezetett, törzsi katonákból álló kis létszámú felderítő-alegység.²⁷

²³ Ez az út számított a legfontosabb utánpótlási útvonalnak a francia erők számára. Az RC 19 egy kelet–nyugati irányú poros, csak a száraz évszakban jól járható megerősített földút volt, amely a tengerparti Qui-Nhon települést kötötte össze a térség központjának számító Pleikuval. Az út a felénél 2000 m magas hegyeken vezet át, amelyeken An Khé település közelében, a Mang Yang-hágón lehet átkelni. Az út és a hágó ellenőrzése Annam középső területének, a Felföldnek a birtoklásához elengedhetetlen volt.

²⁴ Fall: i. m. 204–205.

²⁵ Mouragues: i. m. 4.

²⁶ Uo. 5.

²⁷ A franciák a harcászati szintű felderítést és a megfigyelési feladatokat gyakran a helyi törzsekből toborzott, a terepet, viszonyokat jól ismerő „kommandókkal” oldották meg – ez különösen jól jött a dzsungelben, amely a légi felderítést korlátozta. Ezeket általában egy tapasztaltabb francia altiszt vagy tiszt vezette, és állományába a helyieken kívül csak néhány francia katona tartozott. Nevüket általában a parancsnokukról kapták – például Commando Vitasse. Ahogy a franciák küszöbönálló veresége egyre nyilvánvalóbbá vált, előfordult, hogy a helyiek a korábbi bajtársaikat meggyilkolták, hogy magukat a leendő győztesek előtt tisztára mossák.

A GM 100 1954. május–június folyamán az RC 19 mentén súlyos harcokat vívott az ellenség század és zászlóalj erejű csoportosításaival, amelyek a terepet kihasználva igyekeztek lesállításokat kialakítani az út menti magas elefántfűben. Ezekben az összecsapásokban a Viet Minh részéről már gyakori volt az aknavetők és a hátrasiklás nélküli páncéltörő eszközök alkalmazása is. A francia expedíciós erők vezetése érzékelte a Felföld területére nehezedő nyomást, és igyekezett szétszórt erőit Pleiku területére koncentrálni, hogy ezzel elkerülje a Dien Bien Phuhoz hasonló ostrom kialakulásának még a lehetőségét is,²⁸ ugyanakkor felkészüljön ezzel a fegyverszünet megkötése utáni helyzetre. Ennek érdekében előkészítették az Églantine hadműveletet, amely An Khé evakuálását jelentette.

Az erők egy részét és minden fontos anyagot repülőgépekkel szállítottak el június 19-től kezdődően, míg a GM 100 kivonását az RC 19-en tervezték, ami egy ellenséges területen végrehajtott 80 km-es menetet jelentett számukra. A csoport kivonásának dátuma 1954. június 25. lett. A GM 100 vezetése az RC 19-en végrehajtható menetet mindenképpen szükségtelenül veszélyesnek ítélte, helyette inkább a helyben, megerősített táborban folytatott védelmi harc megvívását favorizálta volna, de ezt a lehetőséget a fenti indokok alapján a felső vezetés elutasította.

A franciák minden igyekezete ellenére az ellenség a felfokozott légi tevékenységből kikövetkeztette, hogy hamarosan valamilyen fontos mozgásra kerül sor az úton is, ezért a közelben tartózkodó ezredeit a CR 19-hez rendelte.

A JÚNIUS 24-I ESEMÉNYEK

A francia felderítés tudomására jutott, hogy a Viet Minh Felföldön tartózkodó ezredei mozgásban vannak, ezért Barrou ezredes kérésére a tervezett menet megkezdésének időpontját egy nappal korábbra hozták. Ezzel célja az ellenség megelőzése volt. A legveszélyesebb szakasznak az út első negyedét értékelte, mert ezt önállóan kellett megtenniük. A GM 100-nak a Mang Yang-hágó keleti felénél, a 22. kilométerkőnél (Point Kilométrique 22, továbbiakban PK 22)²⁹ kellett a GM 42-höz és a GAP 1-hez³⁰ csatlakoznia, hogy együtt folytassák az utat Pleikuig. Ennek érdekében – mivel az előzetes felderítőjelentések alapján az ellenség nem tudja június 24-ig elérni az RC 19 első, számukra legveszélyesebb szakaszát³¹ – fölállozták a menetbiztosítás egy részét, hogy a lehető leggyorsabban tudják elérni a hágó bejáratát.

A feladat tisztázása során a parancsnok számára nyilvánvalóvá vált az előjárónak az a szándéka, hogy az evakuáció során a repülőgépek korlátozott kapacitása miatt hátramaradó nagy mennyiségű hadianyagot és a lakosság egy részét (többek közt az 520. TDKQ családtagjait és a franciákat támogató helyieket is) a GM 100-nak kell majd elszállítania. Ez rendkívül lelassította és sebezhetővé tette az oszlopot – amely így 250–300, nagyrészt páncélozatlan teherautóból és terepjáró gépkocsiból álló konvojja duzzadt, illetve a harcolók és a nem harcolók arányát jelentősen az utóbbiak felé mozdította el. A parancsnok tehát ezeknek az információknak és főleg a megkötéseknek a figyelembevételével rendelte el az evakuációs művelet megtervezését.

²⁸ Mouragues: i. m. 9.

²⁹ A hágó keleti bejáratához telepített francia előretolt bázis helye, amely 22 km-re nyugatra volt An Khétől az RC 19-en.

³⁰ Le Groupement Aéroporté 1. – 1. ejtőernyőcsoport.

³¹ A számvetések alapján a francia felderítés napi 15–20 km-es menetességét számolta a Viet Minh alakulatokra, de a két ezred, amely végül elérte az utat, napi 50 km-t tett meg. (Mouragues: i. m. 10.)

A feladat értelmezése során a felderítők a terep értékelésekor a korábbi harcok tapasztalatai alapján a lehetséges helyszínek közül a hágótól keletre a 11. és a 15. kilométerkövek (PK 11 és PK 15) közötti terepszakaszt értékelték a legveszélyesebbnek. A CR 19 ezen a szakaszon alacsony dombok között haladt, két oldalról pedig sűrű, 2-3 m magas elefántfünek nevezett trópusi növényzet határolta. Az utat több helyen keskeny, de mély patakmedrek keresztezték – az ezeken átívelő hidakat az ellenség korábbi lesállásai során előszeretettel rombolta. Az út mellett a sűrű őserdő akadályozta a szétbontakozást, és a járművekkel (különösen a nehezebb technikával, vontatmánnyal) történő mozgást a nyári időszakban poros RC 19-re korlátozta – míg az ellenség mozgásához, esetleges hátravonásához jó fedést biztosított. Összességében a terep minden tekintetben a lesállást végrehajtó erőknek kedvezett.

Az előljárástól kapott téves felderítési adatok alapján az ellenségre vonatkozó menet- és időszámvetések a kezdetektől fogva nem voltak pontosak, így a szemben álló, tényleges harcba lépni képes erők létszámát súlyosan alábecsülték. A harcokban kivérzett 108. ezred helyett a valóságban összesen 12 zászlóaljnyi reguláris erő állt Annam középső részén – 5-5 zászlóalj (köztük 1-1 nehézfegyverzetű) a 108. és a 803. önálló ezred állományában, a maradék a 96. önálló ezredhez tartozott, és összesen hat zászlóaljnyi milícia (a 84. és a 120. regionális ezredbe és a 89. regionális zászlóaljba összevonva)³² egészítette ki őket. A felderítés jelentései alapján a súlyos veszteségeket szenvedett 803. ezred – amely április óta folyamatosan harcban állt a GM 100 erőivel – éppen felöltést hajtott végre, míg a 96. ereje nem volt elegendő ahhoz, hogy egyedül sikerrel támadjon. A Mang Yang-hágótól keletre tevékenykedő 108. ezred pedig a menetszámvetések alapján nem érthette el időben az RC 19-et, hogy segíthessen a 96. ezrednek.³³

Azokat a reguláris („Chu Luc”) ezredeket, amelyek nem egy hadosztály szervezetszerű részét képezték, önálló ezrednek („Trung ðoàn”) nevezték. Szervezetük ezredenként változott – a 96. önálló ezred a 40. és a 79. zászlóaljból („Tiêu ðoàn”), illetve egy ezred közvetlen nehézfegyveres századból állt.³⁴ A 40. zászlóalj három gyalogosszázaddal („ðai ðội”), a 79. pedig két századdal rendelkezett. A Viet Minh nagyjából 15-16 ezer katonája volt a felföldi térségben, és 25 ezer kiszolgáló, úgynevezett hordár segítette őket a gyors átcsoportosításban.³⁵

A beérkező – pontatlan – felderítőjelentések és az ezek alapján elkészített téves számvetések ellenére a GM 100 felderítőrészele (Deuxième bureau, röviden B2 – Girard hadnagy) az ellenség várható legvalószínűbb (támadás a Mang Yang-hágó után) és legveszélyesebb (lesállás a Mang Yang-hágó előtt) tevékenységét helyesen mérte föl. Valószínűsítették, hogy század-, maximum zászlóaljszintű lesállásokra lehet számítani még a PK 22 elérése előtt.

A GM 100 az ellenséghez viszonyítva az utakon mozgás és manőver, valamint tüzérség szempontjából papíron előnyben volt, de a 105 mm-es lövegek nagyobb lőtávolságára végül nem volt szükség, viszont a közelbiztosításukra lekötött erő és a velük járó logisztikai feladatok a gyakorlatban inkább hátrányt jelentettek. Ugyanakkor a páncélozatlan célok pusztításában a jóval mobilabb ellenséges aknavetők is nagy határfokot tudtak elérni. Felderítés szempontjából a helyismerettel és a térségben kiterjedt besúgórendszerrel rendelkező Viet Minh nagy előnyben volt, míg a franciák légi felderítése, amely folyamatosan rendelkezésre állt, a sűrű dzsungelben kis hatékonysággal dolgozott. Egyedül a Vitasse százados által vezetett

³² Bernier-Joste: i. m. Annex: Forces Vieth-Minh du Lien Khu V – Debut juin 1954.

³³ Mouragues: i. m. 11.

³⁴ Állományába 4 db DKZ 57 mm-es és 11 db SKZ hátrasiklás nélküli löveg, 6 db 81 mm-es aknavető tartozott.

³⁵ Mouragues: i. m. 11.

kommandó fontos információi jelentettek jól használható forrásokat az RC 19-től északra mozgó ellenségről. A franciák tehát összességében zászlóaljerőnél (különösen nehézfegyverek alkalmazásakor) nagyobb ellenséges csoportosítás megjelenése esetén nehéz helyzetbe kerülhettek a Mang Yang-hágótól keletre.

Barrou ezredes az ellenség legvalószínűbb cselekvési vázlatát vette alapul, eszerint az ellenség kisebb, saját erőből leküzdhető csoportjaival számolt An Khé és a PK 22 között, és ennek alapján adta ki a saját erők tevékenységére vonatkozó utasításait. Több lehetőség, még a nehézfegyverzet, sőt a tüzérség lövegeinek indulás előtti megsemmisítése is fölmerült, hogy az se lassítsa a menetet, de ezt végül – mivel az eszközutánpótlás egyébként is nagyon nehézkes volt – elvetették.³⁶

A parancsnok a felderítőktől kapott információk alapján tehát a PK 11-ig két zászlóaljval útvonal-felderítést tervezett, majd ott egy rövid pihenő alatt átszerezve a menetet az első nap végére tervezte elérni a PK 22-t. A rövid megálló után a GM 100 állományából a gyalogzászlóaljakra alapozva négy oszlop kialakítását határozta meg a B3 (Troisième bureau, azaz a hadműveleti részleg – Fiévet százados) részére:

- a BM/43e RIC a műszaki támogatással és a II/10e RAC 6. üteggel;
- a parancsnokság és a törzsszázad, az 520. TDKQ, a tüzérsztály törzsütege és egy páncélgépkocsi-szakasz (2 db M3 féllánctalpas és 3 db M8 páncélozott felderítő-gépkocsi);
- a II/Corée zászlóalj és a II/10e RAC 4. üteggel és a logisztikával;
- az I/Corée zászlóalj és a II/10e RAC 5. üteggel és az egészségügyi részleggel.³⁷

A menetrend ezután nem tartalmazott semmilyen felderítő erőt, és még egy eljárót sem alkalmaztak. A BM/43e RIC kezdte meg először a menetet a PK 11-től, így az ő feladatuk volt az út átvizsgálása. Alapvetően a számvetések alapján arra készültek föl, hogy a Mang Yang-hágóig csak kisebb ellenséges erővel találkozhatnak, ezért a parancsnok szükségtelennek tartotta, hogy az oszlopból, az amúgy is elégtelen létszámból további harcoló erőt különítsen ki, és még inkább gyengítve ezzel az egyes részek közelbiztosítását. Az oszlopot több mint 250, többségében teherautó és nagyjából 3000 fő alkotta (ebből csak 2000 volt a hadra fogható gyalogság, amely fölhasználható volt harcban is³⁸) – egyedül a műszaki eszközök rendelkeztek komoly terepjáró (lánctalpas) képességgel, és csak a páncélgépkocsi-szakasz eszközei voltak páncélozottak.³⁹

A tervek alapján az első és a második oszlop, azaz a BM/43e RIC és az 520. TDKQ június 24-én, hajnal 03.00-kor kezdte meg menetét, utánuk 07.00-kor indult a logisztikai elem, míg 08.00-kor az I., 08.30-kor pedig a II/Corée zászlóaljak oszlopa. A teljes menetoszlop 8 km hosszú volt.⁴⁰ Miután az utolsó jármű is elhagyta az An Khé-i táborn, a légierő bombázói a hátramaradt mintegy 380 tonnányi hadianyagot bombázással megsemmisítették.⁴¹

10.00 körül a PK 6-nál lévő teaültetvény közelében az ellenség az I/Corée erőit zaklatta, de számottevő veszteség egyik félnél sem következett be. Az élen haladó zászlóalj 10.30-ra érte el a PK 11-et, és a tervezetteknek megfelelően megállt, míg az oszlop vége délben érkezett be. A légi felderítés 12.10-kor feltehetően jelölésre szolgáló körakásokat jelentett a

³⁶ Mouragues: i. m. 9.

³⁷ Mouragues: i. m. 11.

³⁸ Luedeke: i. m. 29.

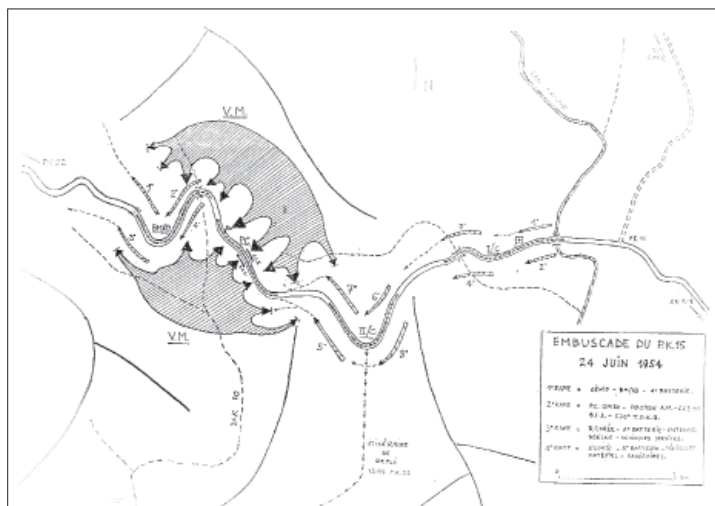
³⁹ Bernier–Joste: i. m. 212–213.

⁴⁰ Mouragues: i. m. 12.

⁴¹ Mouragues: i. m. 10.

PK 15 közelében az úton,⁴² míg 13.30-kor Vitasse százados az úttól 6-7 km-re északra erős ellenséges alegység mozgását jelentette rádión – vele szinte egy időben a csoport érdekében tevékenykedő felderítő-repülőgép a GM 100 pozíciójától 3 km-re északra szintén ellenséges mozgást jelentett.⁴³ A felderítőrendszer tehát előre jelezte az ellenséges mozgást.⁴⁴ Erre az időpontra azonban a lesállást végrehajtó ellenséges 96. önálló ezred már a helyén volt. 12.30-kor a PK 11-től először meginduló BM/43e RIC oszlopa valamilyen tragikus véletlen folytán a felderítőjelentések egyikét sem kapta meg, így nem volt információja a közelben lévő ellenségről.⁴⁵

14.20-kor érkezett a BM/43e RIC élén haladó 1. század a PK 15-höz. A tapasztalt veterán századparancsnok, Léouzon százados gyanúsnak találta a kiszélesedő, elefántfüvel szegélyezett útkanyarulatot, ezért engedélyt kért, hogy azt átvizsgálja, de erre zászlóaljparancsnoka az időtényezőt szem előtt tartva csak részben adott engedélyt. A Viet Minh 96. ezrede ekkor már az út két oldalán helyezkedett el mintegy 3 km hosszan, és a GM 100 ellen közvetlen közletről, a BM/43e RIC, a 520. TDKQ és a csoport parancsnoksága ellen egyszerre hajtott végre a lesállást 2-2 századdal az út északi és déli oldalán. Ezzel egy időben a II/Corée zászlóaljat egy századdal igyekezett leválasztani és távol tartani az összecsapástól. A BM/43e RIC 1. százada az utat balról kerülte, és ék alakzatba fejlődve elkezdte átvizsgálni az út kanyarulata és a dombok lába közt elterülő, magas elefántfüvel borított területet. A franciák ezzel tudtukon kívül kézigránátdobó távolságra közelítették meg a rejtőzködő vietnámiakat, akik ekkor nyitottak tüzet az élen haladó szakaszra. A francia zászlóalj gyorsan reagált a lesállására, és szinte azonnal közelharc alakult ki. Ez mentette meg a katonák többségét, mert az ilyen típusú küzdelemben a tapasztalatuknál és nagyszámú géppisztolyuknál fogva előnyben voltak.

2. vázlat A lesállás felépítése⁴⁶

⁴² Bernier-Joste: i. m. 212.

⁴³ Fall: i. m. 209.

⁴⁴ Fall: i. m. 211. Valószínűleg az ellenség tartalékát fedték föl ekkor.

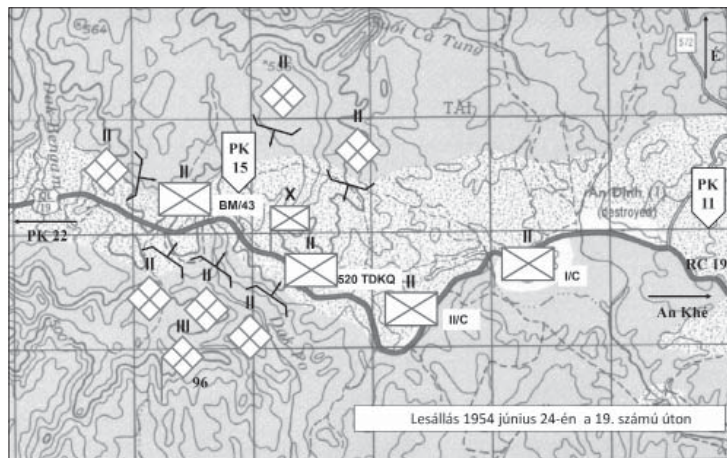
⁴⁵ Général Billard: 24 juin 1954: extraction difficile ou embuscade annoncée Ankhé (Centre Annam). L'Ancre d'Or – Bazeilles. La revue des troupes de marine no. 340. 2004. május, 38–41. http://www.troupesdemarine.org/traditions/histoire/docs/340_dossier.pdf (Letöltés időpontja: 2017. 04. 21.)

⁴⁶ Bernier-Joste: i. m. 222.

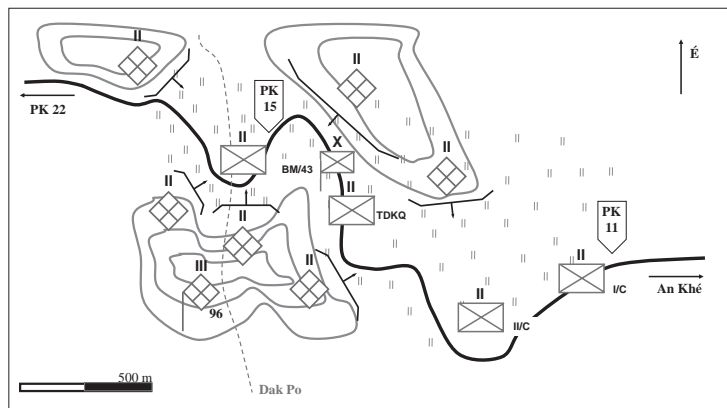
A páncélosszakaszt a páncéltörő fegyverek az összecsapás kezdetén megsemmisítették, esélye sem volt beavatkozni az események menetébe. Az 520. TDKQ zászlóalj gyorsan fölbomlott, és katonái rendezetlenül menekülve elhagyták a helyszínt – ezzel magára hagyva a törzsszázadot és a parancsnokságot, amelyek így szinte teljesen megsemmisültek. A sofőrök elhagyták a teherautóikat, amelyek így lezárták a keskeny utat, megakadályozva ezzel, hogy a Korea-ezred beavatkozhasson az oszlop elején folyó harcokba. Barrou ezredes súlyosan megsérült, és képtelen volt tovább vezetni a harcot. A hadműveleti főnök, a törzs nagy része és a Korea-ezred parancsnoka, a GM 100 parancsnokhelyettese is életét veszítette – a következő rangidős, az ezred parancsnokhelyettese szintén elesett. A helyzetet súlyosította, hogy a törzsszázad rádiós kocsiját, az egyetlen nagy teljesítményű rádiót is elpusztították.⁴⁷ A lesállítás kezdete után 10 perccel tehát a GM 100 vezetése megsemmisült, az egyes zászlóaljak parancsnokai magukra maradtak, egymás harcáról, helyzetéről nem volt információjuk.

3. vázlat A GM 100 1954. június 24–25-i harcának helyszíne (A szerző szerkesztése)

Térkép: An-Tuc (An Khé), Vietnám. L701467364 sz. 1:50.000 térképszelvény. US Army Topographic Command, Washington, 1970. (A vázlatot a szerző készítette)

Forrás: Bernier, Jean-Pierre – Joste, Claude: G.M. 100. Combats D'Indochine après Dien Bien Phu. Presse de la Cité, Paris, 1978. 222. o.

⁴⁷ Luedeke: i. m. 25.

15.00-ra a két Korea-zászlóalj utat tört magának, és fölzárkózott a BM/43e RIC vonaláig. Ekkor körkörös védelmet alakítottak ki, és a közepén elhelyezett tüzérség segítségével megállították a vietnámi előrenyomulást, de a járművek által eltorlaszolt útszakasz nem tette lehetővé, hogy kitörjenek. 16.20-ra a tüzérség löszere elfogyott. A kiváló összhaderőnemi együttműködésnek hála, a csoport saját légi összekötője által kért, Nha Trangból fölszállt B-26 bombázó-repülőgépek ekkor avatkoztak be a harcba. Hiába volt azonban légi támogatás, a harcoló felek olyan közel voltak egymáshoz, hogy a bombázók akciójukkal a francia csapatokat is veszélyeztették volna, így azonban a napalmmal és a géppuskás rácsapásokkal⁴⁸ csak időt nyertek nekik, az ellenséget hatékonyan pusztítani nem tudták. A Viet Minh csapatainak pontos aknavetőtüze következtében a helyhez kötött franciák veszteségei nőni kezdtek – a rangidős, az I./Corée zászlóalj parancsnoka az előljárótól 17.15-kor kapott engedélyt, hogy járműveit és megmaradt harcképes lövegeit megsemmisítve gyalogosan törjön ki, és jusson el a PK 22 térségébe. Ezt 19.00-kor, az eső leple alatt meg is kezdték. Az I/Corée, a II/Corée és a többi megmaradt erő, szakasz és század erejű kisebb csoportokban vágott neki a sűrű dzsungelnek. A sebesülteket a teljes orvosi személyzettel (saját kérésükre) és a megmaradt egészségügyi felszereléssel hátrahagyták, feltételezve, hogy az ellenség humanusan fog eljárni velük.⁴⁹

A kitörő csoportokat az eső és a beálló sötétség mentette meg – bár az éjszaka folyamán több kisebb összecsapás volt az őket üldözőkkel, de másnap 11.00-ig a többségük sikeresen tette meg a nagyjából 10 km-es utat, és érte el a PK 22-nél várakozó saját csapatokat.

ÖSSZEZÉS

A GM 100 veszteségeiről vegyes adatok állnak rendelkezésre. A két oldal jelentései alapján 500–700 fő közé tehető a lesállításban elesettek száma, míg 800–1200 közé a fogságba esetteké. Ez sokak számára szintén tragikus kimenetelű volt, ugyanis egy több száz kilométeres őserdei halálmenet várt rájuk, köztük a sebesültekre is. A technikai eszközök szinte 100%-a megsemmisült, ugyanerre a sorsra jutott a tüzérség, a gépjármű- és a páncélostechika is. Összességében tehát kijelenthető, hogy a francia expedíciós erők elítjének számító GM 100 az 1954. június 24-i lesállításban, a „Lien Khu V. Dien Bien Phu-jában”⁵⁰ megsemmisült, önállóan nem volt képes semmilyen feladat ellátására, mert tüztámogatása, logisztikai képessége, vezetése nem maradt. Csak az alsóbb szintű vezetés rátermettségének, kezdeményezőkészségének és a harcolók egyéni tapasztalatának, bátorságának tudható be, hogy nem szenvedtek még ennél is súlyosabb veszteséget. A GM 100 a menet folytatása után a Mang Yang-hágótól nyugatra, június 27-én és 28-án is súlyos harcokba bonyolódott: újabb két nagy erejű lesállással kerültek szembe, mire elérték az úti célt, Pleikut. A csoportot végül egy tragikus kimenetelű támadó művelet után, 1954 őszén oszlatták föl.

Az ellenség jól ismerte a franciák eljárásait: tudta, hogy milyen erővel áll szemben; tudta, hogy hol keresse a vezetési pontokat; és tudta, hogy a lesállításra hogyan fognak reagálni. Ezzel szemben a franciák a tervezésnél – bár a rendelkezésre álló adatokból helyes

⁴⁸ Mouragues: i. m. 12.

⁴⁹ Ez nagy tévedésnek bizonyult. Több feljegyzés van arról, hogy már az összecsapás közben is a vietnámi katonák kivégezték a sebesült franciákat, ha rájuk bukkantak. Varme-Jarnville doktor, a csoport rangidős sebészorvosa számára megtiltották, hogy a sebesülteket ellássa, így a rendelkezésre álló anyagok ellenére is végig kellett néznie, ahogy egyenként meghalnak.

⁵⁰ Az 5. (katonai) Zóna Dien Bien Phuja – a vietnámi hadtörténelemben a csata gyakori elnevezése.

következtetéseket vontak le – a kezdetektől fogva téves információkkal rendelkeztek, így a számvetéseik nem feleltek meg a valóságnak. Az oszlop összeállítása, a puha célpontok sokasága, a biztosításra bevonható harcoló erők aránya eleve nehéz helyzetet teremtett.

Ez a tragédia iskolapéldája annak, hogy milyen fontos a pontos felderítés. A franciák bár harcászati szinten helyesnek tűnő döntést hoztak, a magasabb szintek értékelése volt téves, így ez volt a tragédia egyik fő oka. Hiába készítették jó terveket, már a kiinduló alapinformáció is téves volt. A második ok a feltételek hiánya volt. A biztosítás megszervezése egy nyilvánvalóan veszélyes útszakasz leküzdéséhez elégtelen volt, egy ilyen sebezhető konvoj útnak indítása már önmagában is hazardírozás volt. A feladat végrehajtásához az előjáró olyan feltételeket támasztott, amelyek alapján annak sikere csak a „szerencsén” múlhatott. Az 520. TDKQ elégtelen teljesítménye, gyors felbomlása, amely kiszolgáltatta az ellenségnek a törzset és a vezetést, valamint a híradás hibái pedig csak tovább rontottak az amúgy is fölborult erőviszonyokon.

Az ilyen tragikus események még mindig nincsenek benne kellően a köztudatban, hogy elrettentő példaként szolgáljanak – sajnos a Magyar Honvédség közelmúltjában is előfordult legalább egy tragikus kimenetelű konvojfeladat, amely sorsának alakulásához nagyon hasonló okok vezettek.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bernier, Jean-Pierre – Joste, Claude: *G.M. 100. Combats D'Indochine après Dien Bien Phu*. Presse de la Cité, Paris, 1978.
- Fall, Bernard B.: *Street Without Joy*. Stackpole, New York, 1964.
- Général Billard: *24 juin 1954: extraction difficile ou embuscade annoncée Ankhé (Centre Annam)*. L'Ancre d'Or – Bazeilles. La revue des troupes de marine. No. 340. 2004. május. http://www.troupesdemarine.org/traditions/histoire/docs/340_dossier.pdf
- Luedeke, Kirk A.: *Death on the Highway: The Destruction of Groupement Mobile 100*. Armor, 2001 january–february. <http://ciar.org/ttk/mbt/armor/armor-magazine/armor-mag.2001.jf/1french01.pdf>
- McGrath, John J.: *The Brigade: A History, Its Organization and Employment in the US Army*. Combat Studies Institute Press, Fort Leavenworth, Kansas, 2004. <http://usacac.army.mil/cac2/cgsc/carl/download/csipubs/Brigade-AHistory.pdf>
- More, Harold G. – Galloway, Joseph L.: *We Were Soldiers Once... And Young*. Presidio Press, New York, 2004.
- Mouragues, Jean-François: *Derniers combats. 5 jours en enfer, ou la fin du GM 100 en Indochine. 24–28 juin 1954*. http://notresiteoue.be.free.fr/doc/gm100_1954.pdf
- Navarre, Henri: *Agonie de l'Indochine (1953–1954)*. Plon, Paris, 1956. <https://www.britannica.com/topic/Viet-Minh>